

Підсекція 3. Персоналії та бібліотечні зібрання

УДК 929(092)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-414-9-66>

Бойчун М. Д.

ORCID: 0000-0002-3840-5367

Ph.D. студентка

Інститут Старого Заповіту Халле-Виттенберзького університету

імені Мартіна Лютера

м. Халле, Німеччина

ВНЕСОК А. ВІЛЬСКЕРА-ШУМСЬКОГО В САМАРИТЯНІСТИКУ

Ключові слова: самаритянїстика, граматики самаритянської арамеїської мови, колекція самаритянських артефактів А. Фірковича.

Ар'є (Лейб Хаїмович) Вільскер-Шумський (івр. **אריה (לייב בן חיים) ויילסקר**) народився 3 лютого 1919 р. в м. Шумську Кременецького повіту тодішньої УНР. Після здобуття освіти в місцевій єврейській школі та підготовчої програми “Тахшара” працював слюсарем у м. Кременці. У 1940 р. вступив до Кременецького учительського інституту, але в тому ж році внаслідок окупації Радянським Союзом був мобілізований та відправлений на військову службу на Камчатку. Після демобілізації через проблеми зі здоров'ям у 1946 р. вступив до Ленінградського університету на кафедру асиріології та гебраїстики, а в 1950 р. направлений на роботу до Державної публічної бібліотеки ім. М. Салтикова-Щедрина, де й розпочав своє знайомство із самаритянською рукописною спадщиною.

У 1970 р. А. Вільскер захистив дисертацію на тему “Дослідження самаритянської мови”, яка лягла в основу граматики самаритянської арамеїської мови під назвою “Самаритянська мова”, виданої ним у 1974 р. [13] та через 6 років перекладеної французькою мовою гебраїстом Ж. Маргеном [7]. Ця праця знайшла популярність у Європі через позитивний відгук у рецензіях багатьох гебраїстів англійською [2, 6], німецькою [5], французькою [1] та італійською [3] мовами. Словацький семітолог Р. Мацух охарактеризував граматику як ту, де, попри не зовсім адекватну назву самої праці (яку можна вважати самоцензурою з метою уникнути проблем із владою через

використання насторожливого слова “арамейський”) та деякі інші критичні зауваження, “основи граматики самаритянської арамейської вперше представлені більш систематично, ніж у граматиках попереднього століття подібного обсягу”, а також зазначив добре задокументовані А. Вільскером приклади розвитку “квадратного” та “курсивного” письма за рукописами колекції Фірковича, дат. 1510/11–1715 pp. [5]. У 1982 р. Р. Мацух опублікував більш детальну граматику самаритянської арамейської [4], після чого чеський семітолог С. Сегерт, порівнюючи вже обидві вищезгадані праці, зазначає у граматиці А. Вільскера унікальність розділу з коротким, але містким описом самаритянського арамейського синтаксису [6].

Протягом 1971–1985 pp. А. Вільскер опублікував такі замітки: “Про самаритянський напис на камені” [9], “Про одну самаритянську образотворчу пам’ятку” [10], “Самаритянський напис на тканині” [11], “Самаритянський футляр із Наблуса” [12]. Продовжуючи працювати із самаритянськими джерелами та розуміючи їхню цінність і недоступність для його американських, європейських та ізраїльських колег, він шукав способи поділитися результатами досліджень також і за кордоном, що вартувало йому втрати посади старшого бібліотекаря через “зв’язок з іноземцями”. Лише після його смерті в 1989 р. вийшла друком стаття “כריתית ספר – самаритянський лист про розірвання шлюбу” в німецькому збірнику статей “*Studia Semitica Necnon Iranica*” [8], а також каталог самаритянських документів у 1992 р. [14].

Література:

1. Baillet M. [Review of Manuel d’araméen samaritain, by L. Vilsker & J. Margain] // *Journal of Near Eastern Studies*, 1983. Vol. 42. No. 4. P. 295–7.
2. Brock S. P. [Review of Manuel d’araméen samaritain. Traduit par J. Margain, by L. Vilsker] // *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 1983. Vol. 46. No. 1. P. 210.
3. Israel F. [Review of Manuel d’araméen samaritain, by L. Vilsker & J. Margain] // *Rivista Degli Studi Orientali*, 1982. Vol. 56. P. 232.
4. Macuch R. *Grammatik des samaritanischen Aramäisch*. Berlin, Boston: De Gruyter, 1982. 427 s.
5. Macuch R. [Review of Manuel d’araméen samantain, by L. Vilsker & J. Margain] // *Documents. Études et Répertoires publiés par l’Institut de recherches et d’histoire des textes*, 1983. Vol. 133. No. 2. P. 441–42.
6. Segert S. [Review of Manuel d’araméen samaritain, by L. Vilsker & J. Margain] // *Wiener Zeitschrift Für Die Kunde Des Morgenlandes*. 1983. Vol. 75. P. 208–09.

7. Vilsker L. Manuel d'arameen samaritain: Traduit par J. Margain. Paris, 1981. 122 p.
8. Vilsker L. ספר כריתית – самаритянское бракоразводное письмо // *Studia Semitica Necnon Iranica: Rudolpho Macuch Septuagenario Ab Amicis Et Discipulis Dedicata*. Harrassowitz. 1989. S. 353–365.
9. Вильскер Л. Х. О самаритянской надписи на камне, хранящейся в Ленинграде // *Вопросы филологии стран Азии и Африки*, 1971. Вып. 1. С. 152–160.
10. Вильскер Л. Х. Об одном самаритянском изобразительном памятнике в Государственной библиотеке СССР имени В. И. Ленина // *Записки Отдела рукописей*. 1971. Вып. 32. С. 73–80.
11. Вильскер Л. Х. Самаритянская надпись на ткани (Сам. XII.3) // *Палестинский сборник*. 1981. Вып. 27 (90). С. 109–113.
12. Вильскер Л. Х. Самаритянский футляр из Наблуса // *Эпиграфика востока*. 1985. Вып. 23. С. 82–87.
13. Вильскер Л. Х. Самаритянский язык. М.: Наука, 1974. 95 с.
14. Самаритянские документы Государственной публичной библиотеки им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Каталог / сост. Л. Х. Вильскер. СПб., 1992. 105 с.